



# Vrijheid van meningsuiting, daar ging HIK over

ANNE HOEKSEMA

Journalist Anne Hoeksema vormde samen met Marijke Koe-man de redactie bij de start van HIK in september 1973. In september 1979 vertrok hij naar Het Vrije Volk in Rotterdam, waar hij vóór HIK al bij het nieuws- en advertentieblad De Havenloods had gewerkt.

De laatste die mij aansprak over HIK was een secretaresse in de marmergroeve van de NOS. Al weer een 25 jaar geleden. Ik vond HIK een afschuwelijk blad, zei ze met nadruk.

Waarom dan wel? Nou ja, iedereen kon er in terecht en gaf z'n mening ergens over. En dat gesubsidieerd door de gemeente, krankzinnig. Tja, en dat was nou precies de bedoeling, merkte ik op. Ze keek me meewarig aan en beende weg. Ik bleef achter met Einstein, die zei dat het makkelijker was een atoom te kraken dan een vooroordeel.

Vrijheid van meningsuiting, daar ging HIK over. Nou en, daar is toch niemand tegen? Dat denken we nog steeds. Maar de geschiedenis van datzelfde HIK wees na twee jaar al uit, dat een dreigement van een groep adverteerders voldoende was om HIK de das om te doen.

In de Nood-HIK, die in oktober '75 in 35.000-voud door vrijwilligers van de aktiegroep HIK moet blijven in Hilversum werd verspreid, wordt de pijn meteen zichtbaar gemaakt in de kop *Uw mening is wel vrij, maar hoe maakt u haar openbaar?* Dat is dan een vraag voor Europeanen, want ondanks het feit dat zestig jaar geleden deze vrijheid werd vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, moet het overgrote deel van de wereldbevolking het zonder enige meningsvrijheid stellen, laat staan publicatie ervan. Hoe gaat zo iets in dit polderland?

Zo: HIK was nog maar twee maanden bezig of een gemeenteraadslid wist al te vertellen, dat HIK zijn doel voorbij schoot door publicatie van onlustgevoelens. En B en W van Hilversum vroeg om lezing van de brieven vooraf ter bestrijding van onjuiste feiten. Het hoofd voorlichting

tekende aan, dat de gemeente geen bezwaar had tegen emoties, mits die gingen over feitelijkheden. Ze bleek van mening dat de gemeente nou eenmaal de hoedster is van de juiste feiten. Wie de media aandachtig volgt, weet dat instanties nog vaak in deze vreemde kramp opereren teneinde ongewenste uitingen te frustreren.

Na een HIK-loos tijdperk van twee jaar beleefde het blad in oktober 1977 zijn herverschijning. De gemeenteraad kon niet om de geluiden uit de burgerij heen en besloot de herverschijning toch maar te subsidiëren.

En kijk, Hilversum had ondertussen een nieuwe burgervader gekregen en die bleek waardering te hebben opgebouwd voor HIK. Hij zei: *Hoeksema heeft van HIK een echt communicatieblad gemaakt met eenzijdige uitschieters, maar ik houd toch vol dat het blad niet meer weg te denken is. Het zou onwenselijk zijn als het er niet meer was.*

Zo'n bestuurder opent perspectief.

Na 186 HIKken en duizend brieven vond ik dat het stokje moest worden overgegeven aan anderen. *HIK-sema wordt weer Hoeksema*, zei een bestuurslid van stichting/uitgever. Goh, en dat is alweer bijna dertig jaar geleden. *Je wordt oud jongen*, zei m'n echtgenote.



Anne Hoeksema, zijn vrouw en Gerard Luttenberg tijdens de afscheidsreceptie van Anne, 13 september 1979. (coll. L. v. Gorkom)

# In gesprek met de geestelijk vader van HIK

INGE GEVAERT-KOOGER

**J**an Kooger was van 1968 tot 1982 directeur van de Stichting Hilversumse Gemeenschap (SHG). In 1972 werd hij voorzitter van de werkkommissie die de uitgave van HIK voorbereidde. Hij was lid van de begeleidingscommissie en van 1973 tot februari 1984 adviseur van het bestuur van HIK.

Geestelijk vader?

Ja, zo noemde men mij wel. Ik heb vaak gezegd dat ik dat geestelijk vaderschap geen bijzondere verdienste vond. Binnen de SHG werden tal van ideeën ontwikkeld. Dat was ook een van de belangrijkste taken van een welzijnsorgaan. Niet al die plannen haalden het, maar het idee dat een wekelijks, huis aan huis verschijnend Informatie- en Discussieblad belangrijk zou kunnen zijn voor de plaatselijke samenleving bleek in brede kring aan te slaan. Alleen daarom kon het verwezenlijkt worden.

HIK?

Het roemruchte HIK was uniek in het land, maar het pad ging niet over rozen. HIK kwam, verdween een poos en herrees weer.

Het eerste jaar viel nog vrijwel geheel in de periode en sfeer van de partijpolitieke polarisatie die in die tijd kenmerkend was voor het politiek-bestuurlijke leven in Hilversum. De toon van veel ingezonden stukken was toen nogal hard en voor sommigen misschien zelfs schokkend. Gelukkig betraden na een aarzelend begin steeds meer Hilversummers het HIK-platform en hoewel helaas het college van B en W niet veel van zich liet horen, nam uiteindelijk een aantal gemeentelijke politici de handschoen op en mengde zich in de discussie.

Een teleurstelling was wel dat sommigen HIK wegzetten als een links blaadje. HIK had een 'regenboogbestuur' en was er voor iedereen! Dat enkele politieke of andere groeperingen zich afzijdig hielden was heel

jammer. Een blad als HIK kon immers alleen bestaan bij de gratie van de discussie!

Goede herinneringen?

Zeer positieve herinneringen heb ik aan de inspirerende samenwerking met de mensen achter HIK.

Joop Reinboud, mevrouw Dies Wester-Fresemán Grama en de heer Loudon waren sterk beleidsbepalende bestuursleden en echte steunpilaren van HIK. Zij en met hen de andere bestuursleden, zetten zich onvermoeibaar in voor hun blad en verdedigden tot het bittere einde de belangrijkste doelstelling: discussie voorop! Zij hielden ook stand in het langlopende conflict over 'feiten of meningen' met de afdeling Voorlichting van de gemeente, die voorinzage wilde in de bijdragen van de bevolking om in hetzelfde nummer alvast commentaar te kunnen leveren. Het bestuur was terecht van mening dat dit de mensen zou afschrikken en de discussie zou doodslaan.

Met Anne Hoeksema en Marijke Koeman, later ook Jos van der Steen en uiteindelijk Gerdie van den Bergh-Brongers en Marieke van Oosten als alerte redacteurs konden de Hilversummers onbelemmerd 'Recht voor z'n Raap' hun mening geven over wat ze wel en vooral wat ze niet aanstond in Hilversum. De redactieleden streden, net als het bestuur – ook toen er steeds meer bezuinigd moest worden –, voor het proces van de discussie en riepen de Hilversummers voortdurend op niet te aarzelen om in HIK, hun eigen en enige podium, hun mening te ventileren.

Hans van Gorkom – veel te vroeg hebben we hem moeten missen. Hij was een bevlogen tekenaar en zorgde met de strip Hikkie voor veel hilariteit en vooral voor stof tot nadenken.

Onmiddellijk nadat bekend werd dat HIK moest verdwijnen ontstond de actiegroep HIK *Moet Blijven*. De enthousiaste leden zorgden er door een aantal ludieke ac-



ties en door aanhoudend lobbyen bij politiek verantwoordelijke groeperingen voor dat de discussie over een mogelijke herverschijning aanving op het ogenblik dat het laatste nummer uit de eerste serie verscheen. Zij wisten ook de uitgave van de twee noodHIK-nummers te realiseren. Hartverwarmend vond ik hun inzet!

#### *Wat ging met HIK verloren?*

Met HIK ging heel veel verloren waar mensen en instellingen op allerlei terrein iets aan hadden. HIK verdween, tot opluchting van veel persmensen en politici die niet graag de hete adem van kritische burgers in de nek voelden. Tot verdriet van velen die graag wilden dat de bevolking zich nauw betrokken voelde bij, mee wilde denken over en invloed wilde uitoefenen op wat er gaande was in Hilversum.

Maar wat vooral verdween was een stuk gereedschap ten dienste van de betrokkenheids-democratie waar politici jarenlang de mond vol van hadden, maar waar men in de jaren tachtig weinig meer over hoorde. We

Jan Kooger, van 1968 tot 1982 directeur van de Stichting Hilversumse Gemeenschap, was niet alleen nauw betrokken bij de oprichting van HIK, maar is tot de opheffing van het blad ook altijd adviseur van het bestuur van het blad gebleven.

(foto: coll. Stevens)

kunnen ons terecht afvragen of dat principe niet uitsluitend met de mond beleden werd, want niet alleen HIK verdween. De gemeentelijke afdeling Voorlichting werd geminimaliseerd, het sociaal-culturele werk werd afgebroken en allerlei vormen van maatschappelijke dienstverlening werden ingekrompen. Veel particuliere instellingen konden voor hun mededelingen nog wel terecht bij de commerciële media. Maar, zo vroeg ik me indertijd af: waar zal nu nog ruimte zijn voor een scherp maatschappijkritisch artikel of een forse discussie? Waar kunnen mensen nu nog de zeepkist op? Het was een boeiende tijd en ik heb heel goede herinneringen aan zinnige en inspirerende HIK-jaren!

# Om ons hart te luchten

NEL BIERSTEKER-VONK

**N**el Biersteker-Vonk woont sinds 1960 in Hilversum. Zij is onder meer actief geweest in de milieubeweging en als raadslid voor de PvdA, later Progressief Hilversum.

Ons gezinnetje kwam in 1960 in Hilversum wonen. We kregen al snel een flat toegewezen, omdat mijn echtgenoot bij de t.v. was gaan werken. Het was een hele verbetering bij de piepkleine flat die wij bewoonden in Haarlem. Maar toch had ik het in Haarlem veel meer naar mijn zin gehad. Ik ging daar met veel plezier met de kleine kinderen wandelen. Naar de grote zandbank, naar de speelplaats, naar de kinderboerderij of naar de bloementuin bij de bibliotheek. Alles op loopafstand.

In Hilversum-Noord echter kregen alle inwoners van de Bonnikestraat en omgeving een brief van de gemeente. Onze kinderen mochten niet op het gras lopen, noch vissen in de Berlagevijver. Ze troostten zich toen met spelen op de braakliggende plekjes in de buurt.

Toen daar echter hoge Heras-hekwerken omheen werden gezet, barstte onze achtjarige zoon in tranen uit. In die tijd was alleen nog maar woensdagmiddags om vijf uur t.v. voor de kinderen. En wat ze dan zagen (Batman!) werd door de jongetjes uit de buurt gretig nagespeeld. Hij voelde, dat dat was afgelopen!

Toen heb ik de koe bij de horens gepakt. Ik heb wat andere moeders opgetrommeld en samen hebben we een inventarisatie gemaakt van de (nog) ongebouwde grond en met een brief met een handtekeningenlijst aan de gemeenteraad gevraagd toch een páár plekjes open te houden voor de meer dan zeventig kinderen in deze flatwijk.

Dat leidde er toe dat burgemeester Boot bij mij op bezoek kwam om onze voorstellen met eigen ogen te gaan bezien. Maar op de bewuste ochtend dwarrelde er wat natte sneeuw neer en dat was de reden dat dit hele plan

niet doorging. Stel je voor dat z'n chauffeur zou slippen!

Een paar van ons benaderden nog enkele raadsleden. Maar ieder vond oplossing van de woningnood in Hilversum belangrijker dan kinderplezier. Ik gaf me op als lid bij de PvdA. Ging

naar een ledenvergadering en kaartte ons probleem aan bij de rondvraag. En ziedaar: de voorzitter nodigde mij persoonlijk uit om na de vergadering in de bar van Het Hof van Holland nog wat te gaan drinken. Hij had veel aandacht en zou mij, als ik lid van zijn partij wilde worden, een prima raadslid vinden...

Ik werd lid en kreeg een verkiesbare plaats op de lijst. Dat betekende meteen al een reeks van avondvergaderingen, temeer omdat men wilde komen tot één fractie samen met PvdA, PSP, PPR en D'66: Progressief Hilversum. En dat lukte! We waren er allemaal heerlijk euforisch van.

Wat landelijk maar niet wilde lukken, was in Hilversum gestart! Eén van de eerste beleidspunten: openbaarheid van bestuur en communicatie met de bevolking.

Al gauw nam het college daar besluiten over: de afdeling Voorlichting werd uitgebreid en los daarvan werd een blad opgericht: Hilversums Informatie en Kommunikatie (HIK).

Hilversum heeft tegenwoordig nog steeds communicatie en informatie hoog in het vaandel. En daartoe is HIK zeker een eerste aanzet geweest.



Nel Biersteker in de tijd van haar raadslidmaatschap. (coll. Stevens)

## Politici hebben niet alles in de hand

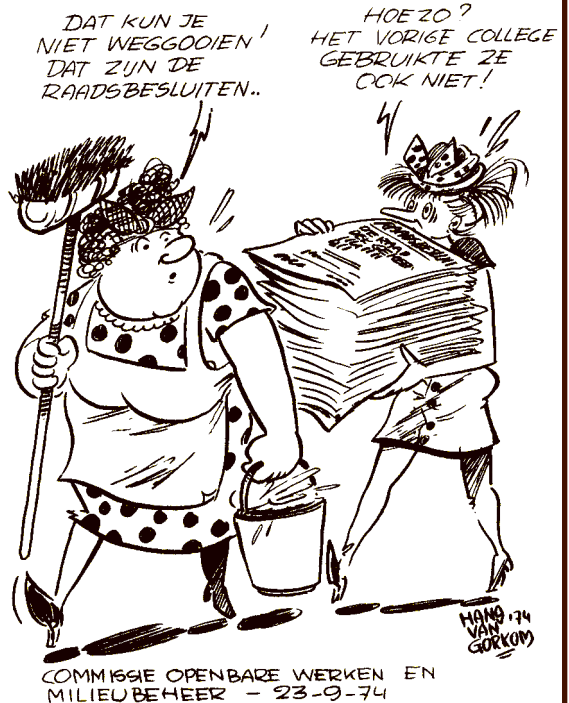
Mevrouw Biersteker herinnert zich nog goed hoe zij door de partijvoorzitter op het matje werd geroepen toen zij, op eigen initiatief, een bijdrage naar de HIK-redactie had gestuurd. Dat was in mei 1978.

Th.H. Dijkstra had in de HIK van 12 mei een uitgebreid artikel geschreven onder de titel *Hilversum hoe lang nog puinstad?* Directe aanleiding voor zijn uiterst kritische stuk vormden de op handen zijnde gemeenteraadsverkiezingen. Dijkstra haalde flink uit naar het politieke establishment, dat in zijn ogen absoluut niet naar de bevolking luisterde. Als bewijs had hij een paar willekeurige brokken uit de puinhoop tevoorschijn gehaald. Missers en verkeerde beslissingen op het gebied van leefklimaat, openbare voorzieningen, verkeer en bouwen in de door permanent gerioleer verontruste, en door sloop verpuinde 'hoofdstad van het Gooi'.

Twee weken later reageerde PH-raadslid Nel Biersteker in HIK op de tirade van Th.H. Dijkstra. De heer Dijkstra en ik kennen elkaar al enige jaren, zo begon zij. Hij, voorstander van volksuitspraak, heeft erg geleden onder de besloten vergaderingen in de gemeente Hilversum. Maar die zijn nu gelukkig openbaar. En dan hebben we nog HIK om ons hart te luchten.

Mevrouw Biersteker had verwacht dat zijn kritische stuk tot meer reacties zou hebben geleid. Nu dat niet het geval was, wilde zij Dijkstra op een paar punten tegenspreken. Dat brengt wellicht de discussie op gang. Allereerst weerlegde zij de bewering dat politici hun verkiezingsprogramma's zonder samenspraak met de burgers maakten. De programma's kwamen immers tot stand in samenwerking met de partijleden die de moeite namen om naar de vergaderingen te komen.

Verder stelde mevrouw Biersteker dat ook veel raadsleden onthutst toezagen hoe de laatste jaren in de voormalige tuinstad de plantsoenen verslonzen. Progressief Hilversum was bezig met een onderzoek naar de oorzaak van dit probleem. Ook legde zij uit dat de aanleg van die afschuwelijke R.W. 27 door Rijkswaterstaat, een machtig orgaan, was doorgezet. En dat de gemeente Hilversum ook bij een eerlijker verkeersver-



Met enige regelmaat werd er in HIK met de nodige scepsis gekeken naar het functioneren van "het politieke establishment" in het omroepdorp. HIK nr. 51, 1 oktober 1974. (coll. SAGV)

deling tussen Diependaalselaan en Gijsbrecht afhankelijk was van de rijksoverheid. Zo sta je als plaatselijk politicus alweer met je rug tegen de muur.

Angstgevoelens over de toekomst van Hilversum als prettig woondorp kon zij heel goed begrijpen, schreef mevrouw Biersteker. Ook de PH-fractie was, bij voorbeeld, geschrokken door het opvallend brede 'fietspad' over de Diependaalselaan-tunnel. Voorkomen moest worden dat dit een toegangsweg naar het zoveelste dure bouwplan zou worden.

En om daarop een steeds betere greep te krijgen, moet u nou juist wél aan politiek doen en uw stem op een partij uitbrengen, die de door u gesignaleerde zaken nét zo goed in de gaten heeft als u, richtte zij zich tot criticaster Dijkstra. Inventariseren alléén is niet voldoende, we moeten er met zijn allen en stap voor stap wat aan blijven proberen te doen.

# Lokale politiek was helaas niet rijp voor HIK

## HIK was zijn tijd ver vooruit

JACQUES JANSSEN

Niet alleen de Hilversumse makelaars hebben ervoor gezorgd dat HIK (Hilversums Informatie en Kommunikatieblad) na een paar jaar de das werd omgedaan; een aantal jaren later hoefde het van de gemeenteraad ook niet meer nadat zij een nieuwe doorstart had gesubsidieerd. Partijpolitiek geneuzel van een plattelands niveau gaf de doorslag. Ik stond als gemeenteraadslid aan de kant van de HIK-sympathisanten die vonden dat HIK moest blijven. HIK was een platform voor de Hilversumse burgers en uiteenlopende maatschappelijke organisaties die er hun oprispingen, commentaar of agenda in kwijt konden. Het blad was eigenlijk van de burgerij. Als een van de weinige raadsleden maakte ik een intensief gebruik van HIK. Het medium bood mij een unieke kans verantwoording af te leggen voor mijn politieke doen en laten. De andere 36 raadsleden deden dat niet of in mindere mate. En naarmate HIK door steeds meer politieke partijen en raadsleden genegeerd werd ontstond er letterlijk meer ruimte voor andere participanten. Ik heb daar dankbaar gebruik van gemaakt.



Actievoerder en ex-PH-raadslid J.M.J.F. Janssen in 1976 voor het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink. Achter het raam rechts had de HIK-redactie haar domicilie. (foto: Lorette Dorreboom)

Na jarenlang de gemeente vergeefs gevraagd te hebben om de woningnood in Hilversum op te heffen en om op te treden tegen huisbaas ABP die de maisonnettes aan de Karel Doormanlaan liet verpauperen, bracht de Huurdersvereniging Karel Doormanlaan, waarvan ik secretaris was, op 4 april 1974 aan alle raadsleden een

dagvaarding uit. De eis was directe ontzegging uit hun functie als raadslid en ontzegging van de toegang tot

Op de 1e set van raadsleden zijn o.a. te herkennen: 1 Nel Biersteker (PH), 2 Rie Bruns (PH), 4 Piet Muller (PH), 5 Douwe van Dam (PH), 6 Joop Flameling (PH) en 11 Auke Muskee (PH).



Op 2 oktober 1975, de eerste donderdag dat HIK niet meer opgenomen was in de Gooi- en Eembode, protesteerden leden van de actiegroep "HIK moet blijven" op het bordes van het Oude Raadhuis. Er werden strijdlieden gezonden, een krans opgehangen en later op de avond trok men in optocht naar de Schoutenstraat om daar niet langer gewenste exemplaren van het huis-aan-huisblad bij het kantoor van de Gooi- en Eembode terug te bezorgen.

(coll. Loek van Gorkom)



het raadhuis met onmiddellijke ingang, desnoods met gebruikmaking van de sterke arm. Direct na het uitbrengen van de dagvaarding ontstonden er tumultueuze taferelen, niet alleen in het raadhuis waar de gemeentesecretaris op verzoek van VVD-wethouder Minco elke letter van de dagvaarding moest uitvlooiën, maar ook in de gezinnen van de raadsleden brak de pleuris uit. Sommige raadsleden hebben het stuk niet aangenomen en hebben woedend de deur dichtgegooid. Volgens raadslid Douwe van Dam (in HIK) had de dagvaarding de meeste raadsleden grote schrik aangejaagd, temeer toen de Radio Nieuwsdienst en VARA's actualiteitenrubriek in de loop van de dag hieraan aandacht besteden. HIK werd gebruikt om de verwijten aan de gemeenteraad op volkshuisvestelijk gebied breed uit te meten. Maar ook om alle raadsleden te laten voelen hoe het is als iemand ten onrechte het huis uitgezet dreigt te worden en gesommeerd wordt daarvoor bij de rechter te verschijnen. Huiscartoonist Hans

van Gorkom voerde ze alle 37 geboeid de pagina's af. Er ontstond een lange nasleep, want deurwaarder Nierop, die al langere tijd mijn bloed kon drinken, zag nu zijn kans schoon om met een kopie van de van wethouder Minco gekregen dagvaarding een strafklacht bij justitie in te dienen, want ik had me uitgegeven voor deurwaarder (een beschermd ambt) en valsheid in geschrifte gepleegd. De oud strafrechtpleiter van de Rote Armee Fraktion, mr. Pieter Bakker Schut, voorkwam dat de zaak escaleerde.

### De bedreigde Hilversumse makelaars

De Gooi- en Eembode liet HIK op zijn persen drukken. In die krant stonden alle makelaars met hun huizenadvertenties. Nadat ik in HIK een artikel publiceerde over door mij in Hilversumse gesignaleerde makelaarspraktijken en het dubbele courtagesysteem aan de kaak stelde, was het muisstil van die kant. Ook een tweede artikel waarin ik fors uithaalde over malafide



Op de ze set kunnen herkend worden:

- 17 Machielsens (VVD),
- 18 Bill Minco (VVD),
- 19 mevr. De Riviera (VVD),
- 21 Van Vliet (VVD),
- 22 mevrouw Wester (VVD),
- 26 mevrouw Hummeling (KVP),
- 29 Quist (PC) en
- 32 Van Halteren (PC).



PH-raadslid Ton Luiting in 1974. (coll. Stevens)

## Teun Slaghout

Toen de politieke druk op mij om HIK niet langer te gebruiken als vervoermiddel van gedachten, ideeën en initiatieven bijna ondraaglijk was, en het ook in Progressief Hilversum niet goed meer mogelijk was vrijuit te praten, besloot ik onder het pseudoniem 'Teun Slaghout' het wel en wee van de dorpspolitiek onder de loep te nemen. Dat heb ik niet langer dan een half jaar volgehouden omdat mijn eigen raadsfractie mij dwong te stoppen. Daarbij wierp Ton Luiting, de latere Pim Fortuin adept, zich op als de ontmaskeraar van het pseudoniem. Hij moet daarbij veel genoegdoening hebben beleefd, omdat hijzelf in de gemeenteraad nooit het woord voerde aangezien hij geen zinnen van meer dan zes woorden kan uitspreken. Weinigen hebben beseft dat met het uitbannen van de politieke inquisiteur 'Teun Slaghout' ook een stuk van HIK werd weggesneden.

## Cultuurprijs aan gemeentelijke directeur

D66-wethouder Richard Veerman ging als een furie in HIK tekeer toen ik het bestond om de aan Gerlof Zijlstra toebedachte cultuurprijs van kanttekeningen te voorzien. Gerlof Zijlstra was toen directeur van de gemeentelijke dienst Cultuur en behoorde niet voor een prijs in aanmerking te komen. Het ambtenarenreglement liet dat niet toe. Maar de wethouder wilde niet begrijpen dat hier sprake was van bestuurlijke incest en beschouwde het als een persoonlijke aanval op Zijlstra, die ik nog persoonlijk gefeliciteerd heb met zijn prijs. HIK gaf het allemaal door.

Maar uiteindelijk bedacht de gemeenteraad dat het maar eens moest ophouden om geld te stoppen in een medium, waarin iedereen zijn zegje mocht doen.

praktijken van deze aardige beroepsgroep leverde van hun kant geen respons op. Pas na een derde verhaal, waarbij ik hen uitnodigde mijn stellingen tegen te spreken, besloot men actie te ondernemen en zette men de uitgever van het advertentieblad het mes op de keel. HIK eruit of de makelaars zouden voor geen cent meer adverteren. De Gooi- en Eembode koos eieren voor zijn geld en schopte HIK de straat op, hetgeen men vervolgens in Vrij Nederland ontkende. Na een lange tijd van ongekende stilte besloot de gemeenteraad HIK te subsidiëren en konden de schrijvers weer aan de slag, waarvan ook ik graag gebruik maakte.

Onder: uit HIK nr. 95, 21 september 1975. (coll. SAGV)



# Lessen in democratisch denken

GERDIE BRONGERS

**O**p 13 augustus 1979 traden Marieke van Oosten en Gerdie Brongers in dienst van de stichting HIK om de vertrekkende Anne Hoeksema te vervangen – Marieke part-time en Gerdie full-time. Zij vormden vanaf nummer 184 tot het eind de redactie van HIK.

De eerste zes weken werden we ingewijd door Anne, die weliswaar geen Hilversummer was – hij woonde ergens in de buurt van Gouda of Woerden –, maar wel half Hilversum kende. Marieke woonde in Amsterdam en ik sinds twaalf jaar in Hilversum. Als moeder van twee schoolgaande kinderen, werkzaam voor de NOS en actief in vrijwilligerswerk, kende ik ook al half Hilversum – en in de jaren dat ik bij HIK werkte leerde ik de andere helft kennen.

HIK mocht zich als democratisch inspraak-project – uniek in Nederland – in een grote belangstelling van de Hilversumse burgerij verheugen. Wekelijks kreeg men de kans via dit blad zijn/haar mening te uiten op alles wat er in de raad besproken en ook op ambtelijk niveau besloten werd.

Natuurlijk, ook een gemeenteraad is een democratisch orgaan met door de burgers gekozen vertegenwoordigers in de diverse politieke partijen. Maar ja, als een voorstel/besluit met meerderheid van stemmen is aangenomen, blijkt er een veelvoud van het aantal raadsleden aan ontevreden/boze burgers te bestaan dat het er NIET mee eens was. Die kunnen dan weliswaar een brief naar een plaatselijke, regionale of landelijke krant sturen, maar of die dan ook wordt geplaatst is maar de vraag... En als dat dan al het geval is, dan wordt er vaak aan gesleuteld of het schrijven wordt sterk ingekort. Want elk beetje dagbladruimte kost een hoop geld.

Welnu, de gemeente Hilversum was een aantal jaren (tot januari 1985) bereid de kosten op zich te nemen van een weekblad dat gratis huis aan huis werd verspreid om mensen de gelegenheid te bieden op de

hoogte te blijven van het gemeentelijk beleid en daar desgewenst commentaar op te geven. HIK was duidelijk geen advertentieblad zoals de toentertijd eveneens wekelijks verschijnende Gooi- en Eembode en het Goois Weekblad. In HIK werd weliswaar geadverteerd, maar dan uitsluitend door de gemeente zelf en door gemeentelijk gesubsidieerde instellingen zoals het GOCK en de stichting voor huishoudelijke en gezinsvoorlichting ‘Het Baken’ (inmiddels ter ziele). Dat was eigenlijk wel een grappig fenomeen: het vestzak-broekzakprincipe, want uiteindelijk ging het natuurlijk bij al die instellingen om gemeentegeld.

Het bestuur van HIK bestond uit plusminus tien personen, die niet alleen de verschillende politieke partijen aanhingen, maar ook de diverse bevolkingsgroepen – jong/ouder, al dan niet hoog opgeleid. De voorzitter was de enthousiaste mevrouw Dies Wester, later ereburgeres van Hilversum. Ze overleed in augustus 1986. Secretaris was Ank van der Tol, penningmeester Jérôme Hérán – een Fransman die met het concept integratie nooit problemen heeft gehad en vloeiend Nederlands spreekt.

Maandelijks werd er vergaderd over de gang van zaken – bestuursvergaderingen die altijd door de redactie werden bijgewoond. De sfeer was prettig, ongedwongen en huiselijk – voor mij een bewijs van mijn overtuiging dat er effectiever en beter wordt gewerkt in een sfeer waarin het zakelijke en het persoonlijke niet zo stringent gescheiden zijn.

Onze arbeidsplek – die van Marieke en mij – was het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink, boven het gemeentelijke informatiecentrum waar José Hagedorn werkte. Andere medewerkers, die echter niet dagelijks aanwezig waren, waren de cartoonist Hans van Gorkom, fotograaf Albert Davelaar en de koerier Buis uit Weesp. Kopij moest uiterlijk dinsdagmiddag in ons bezit zijn om nog ‘bewerkt’ en verwerkt te kunnen worden.

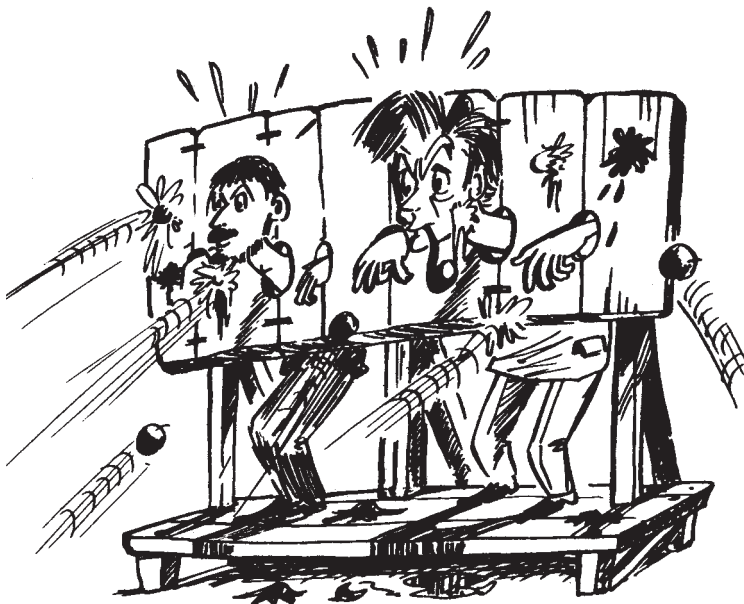
Woensdag aan het eind van de ochtend kwam de heer Buis alles ophalen om het naar de drukkerij te brengen waar het werd gezet. Die drukkerij was eerst in Beverwijk, maar verhuisde later naar Hoorn. Op donderdag werd de krant daar opgemaakt, gedrukt, naar Hilversum gebracht en verspreid. Marieke en ik hadden op woensdag al een globale pagina-indeling en opmaakschets gemaakt en gingen bij toerbeurt naar de drukkerij waar we op donderdagochtend om acht uur present moesten zijn. Bij de opmaak werden we geassisteerd door Johan – heel professioneel en gezellig. Zijn achternaam heb ik nooit geweten. Om twaalf uur moest de krant ‘klaar’ zijn.

Voor wat betreft het ‘bewerken’ van de kopij: dat betekende niet dat we iets inkortten of er ook maar een woord aan veranderden zonder overleg met de briefschrijver. Het ging voornamelijk om spellingscorrecties. Nu zal de lezer van dit artikelje misschien denken: ‘Tja, als iedereen mag schrijven...’ En inderdaad, we kregen brieven van mensen die amper of net de lagere school hadden doorlopen, en ook brieven van hoogopgeleiden met een indrukwekkend briefhoofd – ir. Huppeldepup of prof.dr. Zussemezo. Van de laatsten zou je verwachten dat ze goed spelden en stelden, maar dat was lang niet altijd het geval. En van eerstgenoemden wisten we dat we dat niet konden verwachten, maar juist die brieven van beide categorieën waren voor ons ‘lessen in democratisch denken’ bij uitstek. Een brief van een hoogopgeleide kon – met alle spel- en stelfou-

ten op de koop toe – irrelevante, niet met anderen rekening houdende meningen bevatten, terwijl een brief van een duidelijk laag-opgeleide een waardevolle bijdrage aan de publieke discussie kon zijn. Er waren brieven bij die volledig fonetisch waren opgeschreven – de letters zonder enige interpunctie aan elkaar geregen. Bijvoorbeeld: ‘ikfindattupulsitijtooferutstjatjon...’ enzovoort. Zulke brieven moesten Marieke en ik hardop aan elkaar voorlezen om te begrijpen wat er stond. We moesten daar wel om lachen, maar beseften tevens dat ‘schijn bedriegt’.

Maar onder de hoog-opgeleiden waren natuurlijk ook heel bijzondere mensen, zoals dr. P.W. de Lange. Hij woonde aan de Loosdrechtseweg, was toen al in de negentig en kwam – weer of geen weer – af en toe schriftelijk (in perfect gesteld en gespeld Nederlands) meepraten over een en ander. Ik herinner me een ijskoude winterdag – dik pak bevroren sneeuw – dat hij zijn brief kwam afgeven. *Mijnheer de Lange, gaat u toch even zitten, dan maak ik een kop lekker warme koffie voor u. Nee kind, dank je, antwoordde hij. Ik heb nog zoveel te doen...* Zijn brieven waren altijd zinnig. Hij en zijn vrouw zijn beiden over de honderd geworden.

Ik heb in mijn leven altijd leuke banen gehad, maar HIK is een periode waar ik met extra plezier op terugkijk. Jammer dat de gemeente ermee is gestopt. Het initiatief was zo uniek, dat de NRC er ooit de hele achterpagina een heeft gewijd.



Met enige regelmaat werd er in HIK op gevoelige tenen getrapt, waarna ‘iedereen’ over de redactie heenviel. Ten onrechte, want die was uitdrukkelijk niet verantwoordelijk voor de inhoud van de bijdragen. Op deze tekening worden de redacteurs Jos van der Steen en Anne Hoeksema aan de schandpaal genageld.

HIK 23 december 1977. (coll. SAGV)

# Een permanente stervensbegeleiding

JOHN LIGHART

John Lighthart was actief in de gemeentelijke politiek voor D66 en het CDA. Hij behoorde in de laatste periode van HIK tot het bestuur van de Stichting Informatie- en Discussieblad

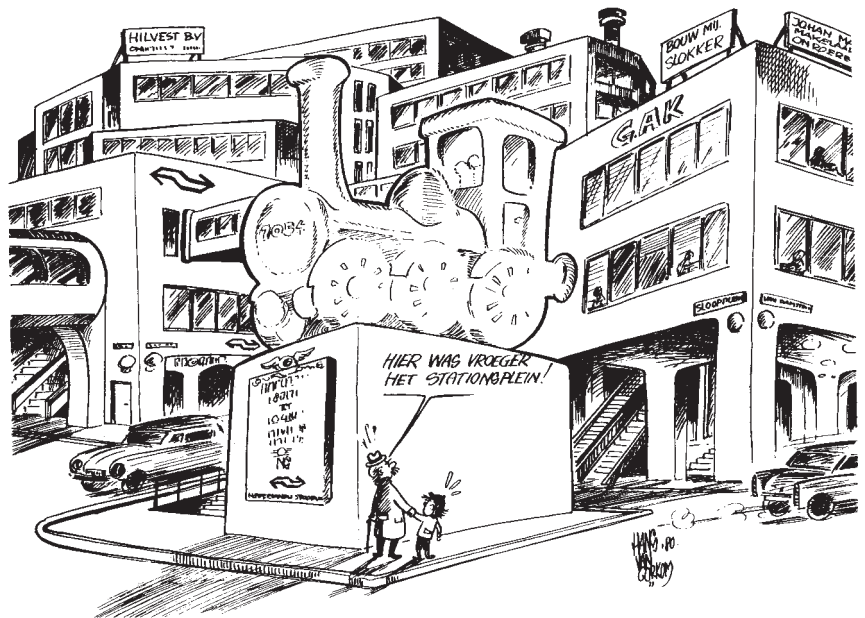
De laatste HIK, gedateerd op 21 december 1984, lag al in mijn nachtkastje. Weliswaar ver weggestopt, maar toch. Niet dat mijn bestuurslidmaatschap van HIK een dierbare periode betrof. Het was meer een terugblik op een periode en op mensen uit de Hilversumse politiek, die er mede voor zorgden een plek in mijn slaapkamer te verdienen.

Het was een moeizame laatste bestuursperiode. HIK was een blad, dat vanuit de Hilversumse gemeenschap voortgekomen was en allengs meer de speelbal van journalistieke en politieke mensen in Hilversum werd. Het vervulde ook zijn eigen profetie. In de volksmond was het 'dat linkse blaadje' dat gaandeweg meer en meer door betrokken (dus linkse?) mensen werd gevuld.

Wat stond er nu in de laatste editie van HIK? Natuur-

lijk bijdragen vanuit de eigen gelederen: redactrices, bestuursleden, nauw betrokkenen en uiteraard die van burgemeester Van der Sluis, waarmee het blad die laatste keer opende. Ook Henk Glimmerveen, begenadigd journalist, NCRV-medewerker en lokaal politicus, had zijn pen weer eens uit zijn etui gehaald. Henk was een vaste hulp in het redactiehuishouden als er een artikelgat dreigde te verschijnen. Op zo'n moment werd, al of niet in radeloosheid, Henk gebeld met de vraag Heb je nog iets voor de HIK? En Henk schudde dan een artikel uit zijn mouw en bracht het per fiets op het redactieadres aan de Kerkbrink, rechts van de trap boven het gemeentelijk informatiecentrum.

Bedacht moet ook worden dat in de 70/80'er jaren de HIK-bijdragen nog braaf met typemachine of schrijfstift tot stand kwamen. E-mailberichten en andere zegeningen uit deze pc-wereld waren nog ver van ons. Dat bleek ook uit de wekelijkse activiteiten van onze redactrices op de drukkerij te Haarlem. Niet alleen wa-



Commentaar van Hans van Gorkom op de ontwikkelingen rond het Stationsplein. HIK nr. 207, 15 februari 1980. (coll. SAGV)



In de honderste Hikkie (hij zou er ruim 280 maken) leverde Hans van Gorkom tegenwicht tegen de kritiek die Teun Slaghout had op het uitreiken van de Hilversumse Cultuurprijs. HIK nr. 109, 2 december 1977. (coll. SAGV)

ren ze daar altijd een dag van hun redactietaak kwijt aan het verblijf tussen de persen, ook werd nog de schaar gehanteerd om strookjes tekst bij te knippen en op te plakken op 'moedervellen'.

Onvermijdelijk werden ook de bijdragen van onder anderen Patiëntenraad, Albertus Perk en verschillende werkgroepen als GEK, RIAGG, Rooie Vrouwen en Gooise Zelfhulpgroepen in de laatste HIK en menig voorgaande editie opgediend. Allemaal verdrietig en bedroefd omdat hun een platform voor de Hilversummers werd ontnomen.

Een aparte alinea in deze terugblik mag gewijd worden aan de strip Hikkie. Het sprietige mannetje, sterk gelijkend op zijn schepper, sneed onderwerpen uit de Hilversumse politiek aan. Wekelijks stonden er een of twee strips van Hans van Gorkom en die mochten zich koesteren in de veelal vanaf links schijnende zon. Eens per jaar, na afloop van de begrotingsbehandeling, kreeg hij meer ruimte toegemeten voor een beeldend soort oudejaarsconferentie.

De onderwerpen van 'gewone' briefschrijvers lagen ook in die smalle kring rond de linkse appelboom: democratisering; huizensloop voor de 'verdeelweg'; onrecht voor huurders; ook wel een platform voor het vastnagelen van 'rechtse' politici. Natuurlijk denk je dan meteen aan raadslid/politiek activist Jacques Jansen, die zijn stukjes alleen maar hoefde te ondertekenen met JMJF of hij ging schuil onder de naam Teun Slaghout.

De laatste jaren was het voor het bestuur vechten tegen

de bierkaai. De gemeentelijke subsidie werd steeds verder beknipt, terwijl er meer brievenbussen verschenen in Hilversum. Adverteerders haakten massaal af, vanwege dat linkse imago. Niemand uit het rechtdoerzende ondernemerschap wil toch gelezen worden in dat rooie blad! Pogingen werden gedaan om het blad te verlevendigen: er kwamen marketing-'specialisten' bij het bestuur, maar geen enkele poging kon slagen. Het blad versoberde door het verbannen van de steunkleur en de opzet kon weinig lezers appelleren tot het doen van positieve inbreng.

De opvolger (VLOH, lokale omroep) van HIK deed in de laatste editie zijn aantrede. Na papier was het tijd voor de ether. Het valt frappant te noemen dat diezelfde Omroep Hilversum nu ook dood is. Na de ether wordt het nu kennelijk tijd voor internet.

HIK kan beschouwd worden als sieraad van die tijd. Het paste bij de 70/80'er jaren en niet meer erna. Van begin af aan begon eigenlijk al het afscheid nemen van een originele gedachte in de Hilversumse gemeenschap: een blad voor en door alle Hilversummers die wat 'op hun lever hadden'. Jammer genoeg waren de meeste leverpatiënten te vinden in de linkse hoek van die samenleving, die al schrijvend het blad in hulpelozer toestand bracht.

HIK raakte al snel na de geboorte onder permanente stervensbegeleiding en kwam er eind december 1984 van af. En zoals het meestal te doen gebruikelijk is, waren de direct betrokkenen er het meest opgelucht over.

# Mijn zorg voor evenwicht in het HIK-bestuur

HENK GLIMMERVEEN

**H**enk Glimmerveen is journalist van beroep en werkte achtereenvolgens bij Trouw en de NCRV. Hij was actief in de gemeentelijke politiek voor het CDA en bestuurslid van HIK van 1977 tot voorjaar 1980. In dat jaar kwam hij in de gemeenteraad voor het CDA. Henk Glimmerveen is nog steeds maatschappelijk actief.

HIK, het Hilversumse Informatie- en Kommunikatieblad, stond in 1977, kort voor de herverschijning in oktober van dat jaar, niet in een goed blaadje bij het CDA. Ook de VVD had er niet zoveel mee op. Progressief Hilversum, met een grote fractie in de gemeenteraad, had zich volop gestort op de mogelijkheid om zijn standpunten in HIK te verwoorden. Ook hadden Hilversummers die iets te kankeren hadden, hun weg gevonden naar het gratis huis-aan-huisblad. Sommigen zagen HIK als een 'uitlaatklep van onlustgevoelens'. De toenmalige voorzitter Nico Schiltmans van de CDA-fractie (dertien leden na de raadsverkiezingen van 1978) hield daar niet zo van. Het lag hem beter om via zijn uitgebreide netwerk invloed uit te oefenen. Het geluid van centrum en rechts Hilversum ontbrak dan ook bijna volledig in HIK.

Maar CDA-bestuur en -fractie schrokken geweldig toen *De Gooi- en Eemlander* begin 1977 een groot opge maakt bericht publiceerde onder de kop "CDA levert geen HIK-bestuurslid". Op 9 maart 1977 schreef de toenmalige voorzitter van het CDA-bestuur, dr. Piet Kuijper, aan J. Kooger, directeur van de Stichting Hilversumse Gemeenschap (SHG), dat het krantenbericht een volstrekt onjuiste indruk achterlaat. Het bestuur is vlijtig op zoek naar een kandidaat-bestuurslid, meldde Kuijper, maar er was op dat moment nog niemand gevonden.

Vijf maanden later klopte het CDA-bestuur bij mij aan. Ik werkte bij de NCRV (daarvoor bij het ochtendblad *Trouw*) en werd dus geacht enig verstand van publiciteit te hebben. Bovendien had ik belangstelling getoond voor het CDA (dat wel een fractie in de Hilversumse ge-

Henk Glimmerveen was gemeenteraadslid voor het CDA en tot voorjaar 1980 bestuurslid van het bestuur van HIK.  
(foto: coll. Stevens)



meenteraad had maar formeel nog niet bestond. Pas in 1980 smolten KVP, ARP en CHU samen). Ik stemde in en op 5 september 1977 woonde ik voor het eerst een bestuursvergadering bij van de Stichting Informatie- en Discussieblad. (Die naam stond in de statuten van 16 augustus 1973 en bleef in officiële stukken bewaard.) *De heer Glimmerveen heeft vooralsnog geen vragen, nadat hij door de heer Freeman [wethouder – HGL] over het HIK-verleden en door de heer Hengeveld en mevrouw Van Tol [bestuursleden – HGL] over het HIK-heden is ingelicht, aldus de eerste alinea van de notulen. Verderop stond dat ik me kon vinden in het redactiebeleid en gaarne geaccepteerd werd als bestuurslid. Op 21 oktober 1977 zou het eerste nummer van het nieuwe HIK verschijnen. De redacteur, Anne Hoeksema, bleek graag te prikkelen. Zo zette hij eens boven een artikelje: "Nou willen vrouwen ook al in de politiek". Naar hij zelf later zei*



De veranderingen in de redactie en de gevolgen daarvan waren ook aan Hikkes aandacht niet ontsnapt.

HIK nr. 185, 7 september 1979. (coll. SAGV)

hoopte hij hiermee ‘wat spirituelere reacties in de kolommen te krijgen’. Hij was onthutst door de commotie die hij had opgewekt. Het bestuur besloot voortaan in elke bestuursvergadering aandacht te besteden aan de inhoud van HIK.

In onze bestuursvergaderingen ging het tot dan toe zelden over de inhoud. Wel spraken we vaak over geld, over veel te weinig advertenties, over lezersonderzoeken en ook over een wrijving met de afdeling Voorlichting van de gemeente. Een advocaat kwam in het geweer na de plaatsing van een gedichtje, ‘Brave Jan’, waarin de deurwaarder J. Nierop op onaanvaardbare wijze wordt beledigd en gekrenkt. De SHG verloor een rechtszaak; de schadevergoeding moest uit een toch al te krap budget betaald worden.

Na de zomer van 1979 vertrok redacteur Hoeksma. Zijn plaats op de redactie (in het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink) werd ingenomen door Gerdie Brongers (100%) en Marieke van Oosten (50% fte). Al drie weken na haar aantreden schreef mevrouw Brongers een notitie voor de bestuursleden van HIK, waarin deze zin: *Mijns inziens kan een project als HIK slechts dan slagen wanneer alle betrokkenen op basis van wederzijds respect, vertrouwen en kameraadschap met elkaar omgaan.* Ze constateerde dat die harmonie voor haar komst had ontbroken.

Met de komst van de twee redactrices werd de band tussen bestuur en redactie nauwer. Er kwam zelfs een overleggroepje van enkele bestuursleden en de redactie. Die goede betrekkingen kwam mij goed uit toen ik in het voorjaar van 1980 uit het bestuur stapte. Bij de raadsverkiezingen van 1978 stond ik op een onver-

kiesbare plaats op de kandidatenlijst van het CDA. Toen na twee jaar een CDA'er de raad verliet, werd ik in zijn plaats raadslid. Vanaf dat moment kon ik ervoor zorgen dat CDA-standpunten over actuele kwesties de kolommen van HIK haalden. Ik kan me niet herinneren dat de redactrices ooit een regel door mij aange-reikte kopij hebben geweigerd.

Frappant voorbeeld: ons commentaar op het aftreden van PvdA-wethouder Rie Bruns-Been. Zij had onderwijs in de portefeuille. Bij een vacature droeg zij voor een onderwijzersbenoeming aan een openbare basisschool een relatie voor. De ouders pleitten evenwel sterk voor de benoeming van een invalkracht die al lange tijd aan de school verbonden was. De CDA-fractie kon – na uitvoerige gesprekken met alle betrokkenen – niet inzien waarom deze onderwijzeres niet benoemd zou worden. Dat werd een heftige discussie in de raad. Wethouder Bruns verbond zelfs haar portefeuille aan haar voordracht. De meerderheid van de raad zwichtte daarvoor niet en Bruns trad af.

Dit gebeurde in een raadsvergadering op een woensdagavond. Volgens de regels moest de kopij voor HIK uiterlijk woensdagochtend ingeleverd zijn. Ik wist met Gerdie te regelen dat een artikeltje, ingeleverd voordat zij op donderdagmorgen om acht uur op de trein stapte naar de drukkerij elders in Noord-Holland, nog mee zou gaan. Ik schreef dus in die nacht van woensdag op donderdag een artikel waarin ik mijn verbazing uitsprak over de handelwijze van oud-wethouder Bruns. Het kwam groot op de voorpagina van het blad dat donderdagavond verspreid werd. Tot grote consternatie bij de afgetreden wethouder en de PvdA-fractie die niet snaptten hoe ik dat voor elkaar had gekregen. Pas een week later kon een PvdA-reactie geplaatst worden.

# HIK zijn tijd ver vooruit

ERIC VAN DER WANT

**H**et Hilversums Informatie en Kommunikatieblad was in mijn ogen een voorloper van het internet. Het was zijn tijd ver vooruit. Iedereen kan vandaag de digitale snelweg op, toen kon iedereen in HIK. Een verschil is wel dat HIK huis aan huis verspreid werd, je kreeg het ongevraagd in de bus. De toegang tot internet met z'n sites en weblogs moet je zelf actief opzoeken.

De redactie van HIK voorkwam een te hoog spam-gehalte in de krant. Geen gemakkelijke opgave. Anne Hoeksema, hoofdredactie, en Jos van der Steen leerde ik kennen bij mijn entree in Hilversum in 1977. Zij waren vooral behulpzaam bij het redigeren van door de burgerij aangeleverde teksten.

Voor zover ik mij herinner zou ook alles in principe geplaatst worden. Maar Anne Hoeksema, een ervaren journalist, kende de grenzen van het betamelijke. Hij greep in op momenten dat hij getroffen werd door plaatsvervangende schaamte. Bijvoorbeeld als een schrijver in te grote woede ontstak en zich meer dan goed voor hem

was te veel over privé-zaken uitliet. Sommige mensen moet je uit voorzorg in bescherming nemen.

Later had ik als gemeentelijke voorlichter ook beroepsmatig met HIK te maken. Er was sprake van een heuse begeleidingscommissie die als klankbord functioneerde. Begin jaren '80 leverde dat interessante discussies op met de toenmalige redactie over het gedachtegoed van fractieleider Janmaat en de Centruumpartij. Moest je als redactie nu juist aandacht geven aan dergelijke politieke overtuigingen of juist niet? Dat was de vraag. Gedogen, aanvallen of ontwijken? Wat ik me er van herinner is dat de redactie naar eer en geweten te werk ging. HIK was vooral een platform voor de plaatselijke politiek. De initialen van sommige scribenten kende je na verloop van tijd uit je hoofd, evenals de thema's en stokpaardjes die werden bereden. Ons kent ons! Nu kunnen onderscheiden doelgroepen terecht op internet. Toen HIK verdween, verloor de stad Hilversum z'n heerlijk dorpse karakter.

Het interieur van het Gemeentelijk Informatiecentrum op de begane grond van het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink. In deze ruimte bevindt zich nu de museumwinkel van Museum Hilversum.

(foto: coll. Stevens)

